



آئینہ موزیک پلوری

یک مقدمہ ی بسیار کوتاہ

تیمتی رایس

ترجمہ:

مریم قرسو۔ رضا حسینی بقانام



آینو موزیکولوژی

یک مقدمه‌ی بسیار کوتاه

تیمتی رایس

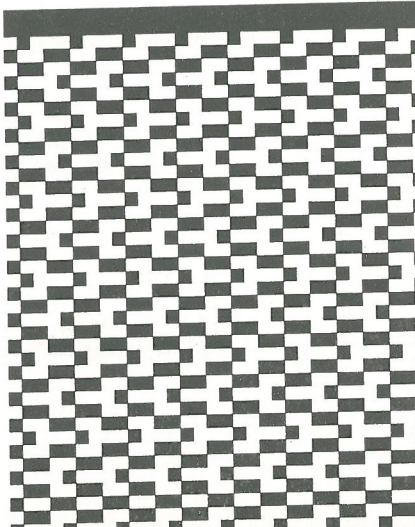
ترجمه:

مریم قرسو

هیأت علمی دانشگاه تهران

رضا حسینی بقانام

هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد





یادداشت مترجمین

کتاب حاضر همانطور که از نامش بر می آید، مقدمه‌ایی است کوتاه اما بسیار جامع و روشنگر درباره‌ی دانش شناخت موسیقی اقوام یا اتنوموزیکولوژی در جهان امروز. در پی ترجمه و انتشار سه اثر مهم و مرجع در این رشته یعنی انسان‌شناسی موسیقی (آلن مریام - ۱۹۶۴)، انسان چگونه موسیقایی است (جان بلکینگ - ۱۹۷۴) و اتنو-موزیکولوژی (یاپ کونست - ۱۹۵۰)، اکنون با انتشار اتنوموزیکولوژی، یک مقدمه‌ی کوتاه (تیمتی رایس - ۲۰۱۲) می‌توانیم بگوییم امروز چند عنوان اصلی از کتاب‌های تاثیرگذار، جریان‌ساز و مرجع دانش اتنوموزیکولوژی را به زبان فارسی در دست داریم. هر چند در پنجاه سال گذشته منابع منتشر شده،

این رشته به زبان‌های مختلف و با موضوعات متنوع در جهان آنقدر متعدد است که نمی‌توان اثری را بر دیگری ترجیح داد اما در سیر تاریخی این رشته، چهار کتاب نامبرده جزو بارزترین و مهم‌ترین آثار بوده‌اند؛ آثاری که هر یک در زمان انتشار خود باعث جهت دادن به سمت و سوی فکری و ساختن و هدایت جریان‌های مهم در علم شناخت موسیقی بوده‌اند.

در این کتاب که با فاصله‌ی زمانی بسیار زیادی با سه عنوان دیگر نوشته شده می‌بینیم که همواره از مریام، بلکینگ و کونست یاد می‌شود و همین امر نشان می‌دهد که این کتاب‌ها در میان آثار بی‌شمار، هنوز اهمیت بنیادین، ساختاری و مرجعیت خود را در طی نیم قرن پژوهش و تفحص، حفظ کرده‌اند. تیمتی رایس یکی از اتنوموزیکولوگ‌های برجسته و استاد دانشگاه یو. سی. ال. ای در آمریکا است. ایشان با ارائه‌ی نظریات مهم در زمینه‌ی مدل‌های تحقیقاتی و معرفی حوزه‌های پژوهشی متفاوت در سال انتشار این کتاب، جهان ذهنی اتنوموزیکولوگ‌ها را تا حدود قابل توجهی بازتعریف و گسترده‌تر کرد. در اینجا فصل‌های مختلف کتاب را معرفی نمی‌کنیم زیرا عناوین و مباحث آنقدر روشن و صریح آورده شده‌اند که نیازی بر توضیح اضافه بر آن وجود ندارد و به طور خلاصه اشاره می‌شود که این کتاب در سه فصل پردازش شده است: فصل اول و بخش‌های مختلف آن به تاریخ، بخش دوم به آنچه انجام شده و بخش سوم به رویکردهای تازه و ممکن در این رشته می‌پردازد. درست مانند آلن مریام، در اینجا نیز علاوه بر مبانی

این علم، حوزه‌های پژوهشی و مطالعاتی متفاوتی معرفی می‌شوند که هر یک می‌توانند سرآغاز پژوهش‌های بنیادین دیگری باشند.

شناخت موسیقی، این هنر مبتنی بر حیات، اندیشه، خرد و سرشار از زیبایی بدون تردید با شناخت انسان و ذهن او در پیوند است و این کتاب به واقع مقدمه‌ای کوتاه بر دنیای ذهنی بسیار فراخ و گسترده‌ی دانشی است که می‌تواند ما را در شناخت انسان از منظر موسیقی‌هایی که می‌سازد، اجرا می‌کند و می‌شنود، یاری کند.

تلاش کردیم تا متنی سلیس و روان از مباحث این کتاب ارائه شود و در ویرایش‌نهایی بر اساس اصول فرهنگستان ادب فارسی عمل کرده‌ایم. از منظر واژه‌شناختی برخی واژه‌ها مانند ملّدی، ریتم، ایدیوگرافی، دیسکورس و غیره را ترجمه نکرده‌ایم و در هر کجا که فکر کردیم واژه‌ی انگلیسی می‌تواند به درک برابر نهاد فارسی آن کمک کند دیکته‌ی آن را در پانویس همان صفحه آورده‌ایم. از پروفسور تیمتی رایس بسیار سپاسگزاریم که فرصت و اجازه‌ی انتشار این کتاب به زبان فارسی را به ما دادند. از خانم نگار مفیدی و آقای شروین مفیدی از انتشارات پارت که امکان چاپ این کتاب را فراهم کردند نیز سپاسگزاریم؛ به جز حمایت و دوستی، توجه آنها نیز مانند مرحوم مفیدی عزیز همواره شامل حال موسیقی و آثار مهمی که در این زمینه منتشر شده، بوده و هست.

مریم قرسو - رضا حسینی بقانام

شهریور - ۱۳۹۹ - تهران

فهرست

۱۳	مقدمه‌ی نویسنده
۱۵	قدردانی
۲۱	تعریف اتنوموزیکولوژی
۴۱	تاریخچه
۷۱	تحقیقات
۱۰۳	ماهیت موسیقی
۱۳۹	موسیقی به مثابه فرهنگ
۱۶۵	موسیقی دانان
۱۸۳	نوشتن تاریخ موسیقی
۲۰۱	اتنوموزیکولوژی در دنیای مدرن
۲۲۹	اتنوموزیکولوگ‌ها بر سر کار
۲۴۳	فهرست عکس‌ها
۲۴۷	فهرست منابع
۲۶۵	برای مطالعه‌ی بیشتر
۲۷۵	منابع شنیداری



مقدمه‌ی نویسنده یادداشت پروفیسور تیمتی رایس

این کتاب کوتاه تاریخچه‌ی مختصر علم اتنوموزیکولوژی، به عنوان یک رشته‌ی مطالعاتی موسیقی جهان و برای مخاطبان جهان وطنی است. موضوع ناشناخته همان چیزی است که می‌توان آن را «اتنوموزیکولوژی ملی» نامید.

سال‌های طولانی در کشورهای بسیار، محققان محلی نظریه‌ها و روش‌های جریان جهانی اتنوموزیکولوژی را اخذ، اقتباس و ارزیابی کردند و پس از آن نظریه‌ها و روش‌های خود را مجدداً مرور کرده و از این دستاوردها، روش‌های جدید و مهمی را برای نشان دادن زندگی موسیقایی، قومی، منطقه‌ای و ملی به ما معرفی کردند.

محققان ایرانی نیز شروع به این کار کرده و سهم عمده‌ای در گفت‌وگو
جریان نوپای «اتنوموزیکولوژی ملی» داشته‌اند.

من بسیار خوشحال هستم که این مقدمه‌ی کوتاه به فارسی ترجمه شده
است و بسیار خرسند خواهم بود اگر بدانم این کتاب در راستای ایجاد
روش‌های جدید و کار بر روی پروژه‌های محققان نسل بعدی موسیقی و
سنت‌های موسیقایی ایران مفید واقع شده است.

تیمنی رایس

اگوست ۲۰۲۰



قدردانی

حتی کتاب کوتاهی مانند این کتاب نیاز به کمک افراد بسیاری دارد. باعث خوشحالی من است که در اینجا از کسانی که به من کمک کرده‌اند تشکر کنم. ابتدا باید از نانسی تاف^۱ از انتشارات دانشگاه آکسفورد به خاطر اعتماد به کار من و همکار ایشان خانم سوزان ریان^۲ به خاطر معرفی ایشان به من تشکر کنم. دو دانشجوی دانش آموخته^۳ دانشگاه یو.سی.ال. ای، یعنی کلو کاونتری^۴ و کتی استافلیم^۵ در بخش پژوهش کمک زیادی به من کردند. دانشجویان دانش آموخته جفری ون دن اسکات^۶ در دانشگاه

1. Nancy Toff

2. Suzanne Ryan

4. Chloe Coventry

5. Katie Stuffelbeam

6. Jeffrey van den Scott

۳. فارغ التحصیل

نورث‌وسترن^۱ و سوند کلدسن^۲ از دانشگاه لیمریک^۳ دو پیش‌نویس نخستین کتاب را خوانده و نظرات جالب توجهی ارائه دادند که از ایشان هم تشکر می‌کنم. برخی از دانشجویان قدیمی نیز پیش‌نویس اولیه را خواندند و برخی اشکالات را در محتوا و سبک کتاب به من یادآور شدند: مایکل باکان، لسلی هال، جان اتان ریتر، لوئیس ورازن^۴. از همکارانی که از این کتاب در سمینارهای خود استفاده کردند سپاسگزاری می‌کنم. تیمتی کولی^۵ از دانشگاه کالیفرنیا، سانتا باربارا، اینا نارودیتسکیا^۶ از دانشگاه نورث‌وسترن، کولین کیگلی^۷ از دانشگاه لیمریک و دבורا وانگ^۸ از دانشگاه کالیفرنیا، ریورساید، جز این دسته از همکاران هستند. دانشجویان آنها نیز هر کدام به شکلی به من کمک کردند و باعث ازدیاد خوانندگان کتاب حتی توسط والدین خود شدند. در نهایت، از کتلین رایس^۹، دخترعمویم که دانشجوی دکترای من هستند، به خاطر ویراستاری کردن پیش‌نویس تشکر می‌کنم. همکاران من نیز کمک‌های زیادی به من کرده و عکس‌های این کتاب را در اختیار من قرار دادند. نام افرادی که عکس‌هایشان در کتاب استفاده شده در فهرستی ارائه شده و من از آنها به خاطر اجازه استفاده، تشکر می‌کنم.

1. Northwestern
2. Svend Kjeldsen
3. Limerick
4. Micheal Bakan, Leslie Hall, Jonathan Ritter
5. Timothy Cooley
6. Inna Narditskaya
7. Colin Quigley
8. Deborah Wong
9. Kathleen Rice

همچنین از افراد دیگری که به هر عنوان به من کمک کردند باید،
تشکر کنم: لارس کریستین کوچ^۱ از آرشیو فونوگرام برلین؛ تاد هاروی^۲
از مرکز زندگی قومی آمریکا، کتابخانه کنگره؛ ویکاریوس لازلو و بوکی
ویراژ^۳ از آرشیو بارتوک در آکادمی علوم مجارستان و گابور وازارلی^۴
وارث بارتوک؛ دایان ترام^۵ از کتابخانه بین‌المللی موسیقی آفریقا؛
استفانی اسمیت^۶ از موسسه اسمیتسونیان^۷؛ آرون بیتل و مارین
راسل^۸ از آرشیو اتنوموزیکولوژی یو. سی. ال. ای.؛ گریگوری براز^۹؛
پل برلینر^{۱۰}، دیوید کوپر^{۱۱}؛ استیون فلد^{۱۲}؛ کاترین هاگدورن^{۱۳}،
الن کسکوف^{۱۴}؛ باربارا و آی. جی. رسی^{۱۵}؛ سونیا سیمن^{۱۶}؛ زو شرینیان^{۱۷}
و کتلین ون بارن^{۱۸}.

1. Lars-Christian Koch
2. Todd Harvey
3. Vikarus Laszo and Büky Rirag
4. Gabor Vasarhely
5. Dianne Thram
6. Stephanie Smith
7. Smithsonian
8. Aaron Bittle and Maureen Russel
9. Gregory Barz
10. Paul Berliner
11. David Cooper
12. Steven Feld
13. Katherine Hagedorn
14. Ellen Koskoff
15. Barbara and A. J. Racy
16. Sonia Seeman
17. Zoe Sherinian
18. Kathleen Van Buren



تعریف اتنوموزیکولوژی

اتنوموزیکولوژی مطالعه چگونگی و چرایی موسیقایی بودن انسان است. این تعریف، رشته‌ی اتنوموزیکولوژی را به عنوان رشته‌ای در میان علوم اجتماعی، علوم انسانی و علوم زیستی قرار می‌دهد که هدف آن درک ماهیت، تنوع زیستی، اجتماعی، فرهنگی و هنری بشر است.

«موسیقایی بودن» در این تعریف به توانایی و استعداد موسیقایی اشاره نمی‌کند بلکه به ظرفیت انسان برای خلق، اجرا، سازماندهی شناخت، واکنش فیزیکی و احساسی و همچنین تفسیر معنای اصوات سازماندهی شده‌ی انسانی اشاره دارد. بر اساس این تعریف، تمامی انسان‌ها و نه فقط موسیقی‌دان‌ها تا حد زیادی موسیقایی هستند و موسیقایی بودن (توانایی برای ایجاد و احساس کردن موسیقی) انسانیت آنها را تعریف می‌کند و پایه و اساس تجارب بشر را شکل

می‌دهد. تفکر موسیقایی و اجرای آن به اندازه توانایی انسان برای صحبت و فهم گفتار مهم است.

اتنوموزیکولوگ‌ها معتقدند ما برای این که انسان باشیم به موسیقی نیازمندیم. در عین حال باور دارند که برای درک انسانیت از طریق موسیقی باید بدانیم که چرا برای انسان بودن به موسیقی نیاز داریم و به همین دلیل باید تمامی جوانب موسیقی را مطالعه کنیم. پرسش اساسی در مورد چرایی و چگونگی موسیقایی بودن انسان، نمی‌تواند تنها با مطالعه بخش کوچکی از موسیقی جهان پاسخ داده شود و برای یافتن یک پاسخ مقبول، تمامی گونه‌های موسیقی در بافت جغرافیایی و تاریخی خود باید مورد مطالعه قرار بگیرند.

اتنوموزیکولوگ‌ها مطالعه خود را با پژوهش در مورد تصورشان در مورد «موسیقی خوب» یا «موسیقی ارزشمند برای پژوهش» یا «موسیقی‌هایی که در طول زمان امتحان خود را پس داده‌اند» آغاز نمی‌کنند. فرض نخستین آنها بر این است که هر موسیقی‌ایی که در مکانی و زمانی توسط یک انسان ساخته شده و با توجه زیاد و احساس شنیده شده ارزش مطالعه را دارد. تعریف دیگری نیز می‌توان ارائه کرد: اتنوموزیکولوژی مطالعه موسیقی‌های موجود در جهان است. این تعریف موضوع پژوهش را به ما نشان می‌دهد اما در مورد اینکه چرا شبکه موسیقی اینچنین گسترده است، توضیحی نمی‌دهد. پژوهشگران تحقیق می‌کنند چون می‌خواهند به یک پرسش مهم در مورد ماهیت موسیقی و انسان پاسخ دهند. اتنوموزیکولوگ